

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | TENDÈNCIES | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

Entrevista John Carlin

Periodista i escriptor. La lluita pacífica de Nelson Mandela per aconseguir la reconciliació de blancs i negres a Sud-àfrica, amb el Campionat del Món de Rugbi com a fita culminant, és l'argument del llibre *El factor humà*, que l'editorial La Campana presenta en català. Una obra de gran èxit que el productor i actor Morgan Freeman ha adaptat al format cinematogràfic en una pel·lícula que dirigeix Clint Eastwood i en què també intervé Matt Damon

JOSEP ROJAS

John Carlin, a les instal·lacions de Rac-1, on va tenir lloc l'entrevista, amb una esplèndida vista de la ciutat de Barcelona al darrere

«Mandela va preferir reconciliar els enemics, i no pas la venjança»

L'ENTREVISTA

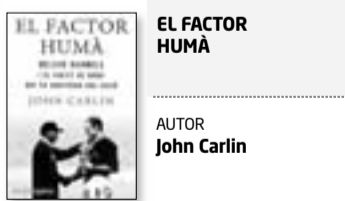
TONI MATA I RIU | BARCELONA

■ El miracle d'unir blancs i negres sota una causa comuna es va esdevenir a Sud-àfrica el 24 de juny del 1995. Nelson Mandela, l'aleshores president d'un país que feia anys que vivia al caire de l'abisme, va veure complert el somni gràcies al suport pràcticament incondicional que tot el país va donar als *springbooks*, la selecció nacional de rugbi que durant dècades s'havia erigit com un símbol de l'opressió de la minoria governant blanca. El periodista anglès John Carlin (Londres, 1956) retrata la figura captivadora de Mandela i com es va servir del Campionat del Món de Rugbi i la final que l'equip amfitrió va guanyar a Nova Zelanda per als

seus interessos polítics al llibre *El factor humà*. Nelson Mandela i el partit de rugbi que va construir una nació (La Campana), un dels èxits editorials de l'any.

■ **El factor humà parla de la capacitat de seducció que va ajudar decisivament Nelson Mandela en el seu propòsit de reconciliar blancs i negres a Sud-àfrica. Vostè va experimentar aquesta empatia que provoca el líder que va posar fi al règim de l'apartheid?**
 ■ Vaig conèixer Mandela quan vaig ser corresponent del diari londinenc Independent a Sud-àfrica, del 1989 al 1995. Vaig tenir la gran sort, com a periodista, de ser un observador de primera fila del fenomen Mandela. Estàvem tots rendits al seu encant. En el llibre explico que l'endemà de sortir de la presó va anar a casa de l'arquebisbe Desmond Tutu per oferir una roda de

EL LLIBRE

LA CAMPANA. 20 EUROS. 376 PÀGINES

premsa. Hi havia dos-cents periodistes d'arreu del món, moltes primeres figures, jo era dels més joves. Va durar tres quarts d'hora i, quan va acabar, espontàniament, tots vam aplaudir. L'objectivitat és una fantasia: en aquell moment, érem éssers humans seduïts. Mai abans ni després no he vist res igual.
 ■ **No exagera gens ni mica, doncs, en el retrat que fa en el llibre?**
 ■ Crec que Mandela està a un altre nivell. Tothom queda seduït per

aquest home, tothom acaba rendit als seus peus.

■ **Va captivar fins i tot els seus pitjors enemics. Què els podia oferir?**
 ■ Va ser una combinació de factors. Mandela et transmet la sensació de ser un monument viu, un mite, algú que saps que transcendirà. És una persona que té una integritat absoluta i és coherent tant en el seu discurs polític com en cada petit detall de la seva vida privada. Tracta tothom igual, la persona més humil i el president dels Estats Units.
 ■ **En el llibre explica l'anècdota de la treballadora d'un hotel de Xangai que es va trasbalsar en entrar a l'habitació de Mandela per fer-li el llit i veure que ja estava tot en ordre.**
 ■ És un costum seu. Sempre es fa el llit. La senyora de la neteja va quedar trasbalsada i Mandela va

disculpar-se. Això només ho fa un home amb una gran integritat. A més, té maneres corteses, de rei, tracta la gent amb respecte i sap quan ha de fer una brometa per distendre l'ambient. El seu somriure és fantàstic, té la brillantor de mil quilovats. I la seva figura, alt, imponent... És difícil no rendir-se als seus peus.

■ **El Barça va jugar un amistós a Pretòria, el juny del 2007, i es va generar una certa polèmica perquè només uns quants jugadors van acudir a la recepció amb Mandela.**

■ Un episodi lamentable. Una colla de *tontets*, d'immadurs. Quan es facin grans ho lamentaran. No tenen res al cap.

■ **Què li va resultar més difícil a Mandela: convèncer els enemics o els seus aliats?**

■ En una entrevista, Gerry Adams, el líder del Sinn Féin, em va comentar que en una negociació política com la d'Irlanda del Nord o la de Sud-àfrica, el més difícil és convèncer els teus. Per a Mandela no va ser fàcil. Convèncer la majoria negra perquè no odiés els *springbooks* va ser una gesta política. I va comptar amb l'ajuda dels mateixos jugadors.

■ **El més fàcil hauria estat la venjança i sumir el país en una cruenta guerra civil?**

■ Quan va sortir de la presó podia haver optat per la venjança, per incitar a matar tots els blancs. Però Mandela va optar per la generositat, per voler construir un país de tots. Un partit rival negre predicava la venjança. El seu lema era: «un colon, una bala». Però a les eleccions, Mandela va obtenir el 66 % dels vots i aquest partit tant sols un 1 %. Els seus detractors se'n reien dient: «una bala, un u per cent». Mandela va sortir de la presó, després de vint-i-set anys de reclusió, convertit en un mite. Quan era a dins deia que ell sortiria quan la seva gent fos lliure. Tenia una credibilitat política i moral enorme.

■ **Les negociacions per pacificar el país van tenir lloc en un ambient molt crispat. Mentre Mandela parlava amb aquells que només un temps enrere el volien mort, als suburbis negres continuaven els atacs i els crims. Com podia suportar Mandela aquell doble joc dels seus oponents?**

■ Jo vaig presenciar fets d'aquests en directe. En un lloc on hi havia hagut una massacre, perpetrada per grups negres de dretes, animats

▶ VE DE LA PÀGINA 40

pel règim blanc, arribava Mandela i trobava un clamor de venjança. Li deien: «doneu-nos armes, prou de pau». Però ell els comminava a ser madurs. Va dur a terme un treball de persuasió fascinant. Enfrontat a multituds de tres mil persones, acabava calpirant els seus sentiments i calmant els desitjos de venjança.

P El factor humà es beneficia de les moltes entrevistes que va realitzar als protagonistes d'aquells fets, no tan sols Mandela, sinó alguns dels principals responsables de l'apartheid. Com el van rebre?

R A gent com Kobie Coetsee, ministre de Justícia del règim segregacionista, li queia la bava, a estones tenia els ulls humits. Quan sabien que els volia parlar de Mandela, estaven encantats. Aquesta gent està enamorada d'ell. Vaig mantenir dues llargues entrevistes amb Niël Barnard, cap dels serveis d'intel·ligència de l'apartheid, i em parlava de Mandela amb una admiració tremenda, amb afecte, com si fos el seu pare, anomenant-lo *old man* en un sentit afectuós.

P Efectivament, tots seduïts.

R El general Costand Viljoen em va dir que Mandela era l'home més gran que havia conegut a la seva vida. I els jugadors de rugbi... el capità, François Pienaar, va estar tota una hora plorant mentre l'entrevistava. Parlava de la seva generositat. Jo li vaig replicar que Mandela també era un polític astut, i Pienaar gairebé se'm va enfadar perquè no acceptava que Mandela fos un estrateg, ell només hi veu bondat, en aquest home.

P Quan va veure clar, Mandela, que el rugbi el podia ajudar?

R La qualitat humana dels polítics és important. Els acords de pau d'Oslo van significar una seriosa possibilitat de pacificar el conflicte entre Israel i Palestina, però ja sabem tots com està ara aquest tema. Arafat mai no va perdre l'oportunitat de perdre una oportunitat. Mandela, en canvi, va actuar a l'inrevés, va treure tot el suc de l'oportunitat política que se li va presentar. A la presó ja va veure l'oportunitat de guanyar-se els seus carcellers, uns tipus blancs, rudes, racistes. Quan va complir vuitanta anys, el 1998, va convidar quatre dels seus antics captors a la festa d'aniversari. Cap d'ells no havia pujat mai a un avió. És un gest que no té cap valor polític, però

JOSEP ROJÁS

Expressiu i directe, Carlin confessa que la figura de Mandela l'ha seduït per a tota la vida

Mandela sempre veu l'oportunitat de guanyar-se la gent.

P I el rugbi?

R Ell va veure que si en feia un ús intel·ligent i tenia prou sensibilitat, el campionat podria ser un instrument de reconciliació. Molt diferent de la manera d'actuar d'Arafat, per exemple, o del vergonyós espectacle de l'intent de negociació amb ETA per part del govern espanyol. Per això vaig escriure el llibre, perquè Mandela és únic.

P En les entrevistes que va mantenir per escriure el llibre, quin Mandela va trobar?

R Un home amb les emocions molt controlades. La seva vida personal sempre la va tancar a l'armari. En l'àmbit privat ha viscut fets dolorosos, per això va prendre la decisió de dedicar-se no tant a la seva família personal sinó a la seva gran família nacional. D'altra ban-

«Mandela és un ésser

únic, et transmet la sensació de ser un monument viu, algú que saps que transcendirà»

«Quan era a la presó ja va saber guanyar-se els seus carcellers, gent de l'apartheid, blancs durs i racistes»

«Alguns dels seus pitjors

enemics hi van acabar rendits, me'n parlaven amb admiració, alguns amb els ulls humits»

da, Mandela és un home amb un gran sentit de l'humor. Fins i tot amb aquell punt de flirteig reverent amb la seva serventa quan ens

portava el te. En alguns moments va riure amb ganes, com quan m'explicava l'abraçada amb el president de la federació de rugbi, Louis Luyt, un altre personatge típic de l'apartheid. Mandela reia tant, que li va costar d'acabar la frase. La veritat és que totes les entrevistes, amb ell i amb els altres personatges que surten al llibre, van ser un plaer, estaven encantats de recordar aquells dies. Si no hagués escrit el llibre, l'experiència sola de les entrevistes ja hauria estat molt grata.

P Com s'ha rebut el llibre a Nova Zelanda?

R Confesso que estava preocupat. Fa quatre mesos que va sortir publicat, i ja he fet algunes entrevistes allà, i en tots els casos parlen molt bé del llibre. No hi ha rancor, entenen que van fer un paper secundari i s'alegren d'haver format part de la cerimònia.

P En quin estat es troba Sud-àfrica en l'actualitat?

R Ha perdut aquesta èpica que va tenir aleshores, els éssers humans som així. Sud-àfrica és ara un país típic, amb força corrupció, però això també es veu aquí. Hi ha pugnes pel poder en el partit de Mandela. Les expectatives eren molt altes... és un país normal. El llegat de Mandela és que, contra tota la lògica històrica, no hi va haver res que s'assemblés a una guerra civil ni a un procés contra-revolucionari. Sud-àfrica és un país estable, on funciona l'estat de dret, la llibertat de premsa... Els éssers humans estem poc evolucionats, i Mandela és com un far. Hem tingut la sort de tenir-lo.

P Fa uns dies ha estat a Sud-àfrica. S'ha trobat amb ell?

R No, no he volgut atabalar-lo. Tothom vol veure'l. I ja és gran, té noranta anys. Mentalment, a estones es perd, s'oblida d'algunes coses, es repeteix...

P Sud-àfrica acollirà l'estiu de l'any que ve la Copa del Món de Futbol. Quina importància creu que tindrà per al país?

R Tant de bo Mandela visqui prou per veure'l. Però no tindrà la mateixa transcendència que el mundial de rugbi. El moment polític és diferent. Però pot significar un impuls econòmic com ho van ser els Jocs Olímpics per a Barcelona.

P És Obama el nou Mandela?

R La comparació és pertinent fins a cert punt. Obama esmenta Mandela en el seu primer llibre. Jo crec que és clar que Obama comparteix l'instint reconciliador de Mandela: on veuen un abisme hi volen fer un pont. Crec que el president dels Estats Units ha estudiat la vida de Mandela. Així ho creu l'actor Matt Damon, que va col·laborar econòmicament en la campanya d'Obama. N'està convençut.

P Matt Damon serà François Pienaar i Morgan Freeman farà de Mandela en la pel·lícula basada en el seu llibre que està dirigint Clint Eastwood. Quan és previst que s'estreni?

R Als Estats Units, el desembre. Suposo que aquí el gener o el febrer. A temps de competir en els propers Oscar.

P Com és que Hollywood s'ha fixat en *El factor humà*?

R Morgan Freeman té una productora, va escriure el guió i el va ensenyar al seu amic Clint Eastwood. Li va agradar. El guionista va estar una setmana aquí, amb mi, i he de dir que m'agrada la feina que ha fet.

SALA PETITA
preu 10€

Flamenc fusió
dimecres, 15 d'abril - 21 h
d'callaos

Clown
dijous, 16 d'abril - 21 h
sketchofrenia

ORGANITZA

PATROCINA

COL·LABORA

entrades kursaal.cat 938723636

Regió7